

ZORA

ČASOPIS ZABAVI i PODUKU.

Pregled. Domači glasovi. — Bolna ljub. zen. — Ptičar Blažič. — Na maškeradi v Petrogradu. — Gibbon in Voltaire. — Šole v Hindostanu. — Plačilo šahovemu iznajdniku. — Književni ogleđ. —

Domači glasovi.

B. Flegerič.

1.

Narodnih besed sladkost
Srcu jemlje vso bridkost.
Če sem v stiski in nadlogi,
Zmislím se na jezik svoj,
Ki siroti mi ubogi
Vseh skrbij prežene roj.

Oj svoböda — sladki glas,
Divne rádosti izraz,
Vsa dežela je vesela,
In presrečen je vsak kraj,
Kterega si ti prijela
V svoj preblagi naročaj.

Oj ljubezen — rajski žar,
Nadzemélske sreče dar!
Koder blaga ti kraljuješ,
Vlada sloga, sprava, mir;
Koder srca ti združuješ,
Ne šopiri se prepír.

Zláta sloga — k sreči ključ,
Ljudstvu k blagostanju luč!
Koder ti prostiraš krilo,
Blagoslov rosi pövsod,
Samosilja lomi silo
Srčni in pogumni rod.

Domovina — mili zvok,
Ródu dar iz božjih rok!
Dušo blaženost napaja,
Srce bje radosti,
Kadar nada me navdaja,
Da mi bodeš srečna ti.

2.

Kmet opravlja skrbno svoje delo. — Kdo bi mu zabranil?
Kos v dobravi žvižga si veselo. — Kdo bi mu zabranil?
Od vseh vëtrov nakupičeni oblak
Pošlje na zemljó žarečo strelo. — Kdo bi mu zabranil?

In na smrtni póstelji šče boleznik
 Znancem daje roko suho, velo. — Kdo bi mu zabranil?
 Divnočarobne pomladi rajski kras
 Vabi 'z ula délavno bučelo. — Kdo bi mu zabranil?
 Iz močvar v jesen pozivlje topli jug
 Hripavih žrjavov si krdelo. — Kdo bi mu zabranil?
 Rodno pravo hrabro brani narodnjak,
 Brine se za rod življenje celo. — Kdo bi mu zabranil?
 Ako vodjo spremlja sreča in pogum,
 V kraj premagan drzno gre krdelo. — Kdo bi mu zabranil?
 Pesnik poje, kar veleva mu srcé:
 Odo, madrigal, sonet, gazelo. — Kdo bi mu zabranil?
 Draga glej, tako, če tebe dostikrat
 Božidar poljubi v lice belo: — Kdo bi mu zabranil?

3.

Dokler ne prežene dneva tmina, — ne mirujem;
 Dokler mi podeljena mladina, — ne mirujem;
 Dokler meni je mogoče pesmi peti,
 Kar je meni vedno slast edina, — ne mirujem;
 Če domá sem, ali če od zavičaja
 V sebi daleč me drži tujina, — ne mirujem.
 Koder koli hodim tožen križem svéta,
 V skrbi za-te draga domovina — ne mirujem.

Bolna ljubezen.

Noveleta v pismih.

Sp. Tavčar.

(Dalje.)

I mudi se, zakaj naše življenje trpi sedemdeset do osemdeset let
 — i če je bilo prijetno, pravi psalmist, tako je bilo polno dela i znoja.

Polno dela i znoja!

Pa še huje se bodeš smejal — ali skoraj se ti ne upam povedati.
 Jaz, neotesani Gorenjec, neokreten i težaven, podal sem se bil (mi li ver-
 jameš:) malo med poete!

Potolaži se — ostalo je le pri nedolžni poskušnji i ni imelo žalost-
 nega nasledka.

Miljonar Z. praznoval je pri polnih zabojih rojstni dan i na voljo
 svojemu učencu (njegovemu sinu) poklical sem nebeško muzo, da je po-
 slavila ta veličastni trenutek. Kakor rečeno, ostalo je brez tožnih nasled-
 kov — samo da sem se nekoliko bolj prikupil bogatašu.

Kmalu zopet.

Radoslav.

Danes so vsi svetniki.

Bil sem na „Marksovem“ pokopališču. Čudno vreme imamo letosi. Jesen vže skoraj umira i vendar ne kaže narava zimske slabosti. Povsod je še življenje. Listje je komaj odpadlo. Tu pred pokopališčnimi vrati prodajajo se vsakovrstne cvetlice, Videl sem tudi vijolice, prekrasne hčerke mehke spomladi. I vendar vže gleda izza gorá krog i krog siva glava morilne zime!

Dasi tudi se vse gnete ljudi, je vendar tihota. Vsakdo se vmiri, ko dospe do njive mertvaških glav. Predrl sem se skozi vrata i po širokih potih korakal tje i sem. Kako so se danes okrasili ti grobovi, cele kupe vencev je nastlano po gomilah i le malo kje vlada zapuščenina.

„Nikdar ga ne pozabimo!“ to je vsekano v stotero kamnov — i vendar hitijo znanci i prijatelji lahkodušno mimo.

„Nikdar ga ne pozabimo!“

Kaj so taki grobovi? Kaj so taki grobovi?

Prijatelj! grenko se mi je v duši vzbudila tuga: ali niso te gomile enake rodovom človeškim? Pod venci, pod cvetjem je prah i pepel, kosti i črvad. To so narodi, v jedru so gnjili, v mozgu izsesani; i vendar se šopirijo, vendar se venčajo, ter pravijo: tu smo, srečni, olikani, zdravi. Pa poglej bolje na tanko, — i pod venci najdeš smrdljivo golazen, poglej bolj na tanko — i zdela se ti bode vsa ta zemlja le ovenčan grob, kateri se suče v večnih prostorih!

Tako sem mislil. Prišel sem naposled v kraj, kamor zahajalo je malo ljudstva — i tudi tu ležal je skoraj na vsaki gomili venec če tudi uboren. Ne! v sredi sameval je spominek brez cvetja, s travo obraščen. Dež i sneg izplaknila sta napis. Pristopil sem bliže, se sklonil i skušal razrešiti stare črke.

Kopitar?!

Padel sem na zemljo, objel stari spomin, ga poljubil i solze so se mi vtile iz očij.

Edina zapuščena gomila!

Kdo spominja se nekdanjih
V revni zemlji pokopanih?
Tiho uborni vnuk koraka
Čez grob ubornega očaka.

V srci pa so mi puhtele gorke želje, da bi osoda ne zavrgla malega naroda — slabotnega ali blagega. Vstal sem.

Proti jugu pa je plamtela za kupami večerna zarja i dejal sem v radosti:

„Ondi v zlatu je slovenska domovina!“

Polagoma zgubljala se je množica z grobov. Tudi jaz odmenil sem se proti domu. Vše sem prekoračil vrata, kar pridrdra pred-nje, bogat voz. Vlekla sta ga tolsta belca, srdito majala dolge repove, bila ob tla, ter dajala kočijašu dosti opraviti. Skozi steklo spoznal sem zadovoljno obličje svojega gospodarja. Ročno sem pristopil, ter odprl mala vozna vrata. Smejaje podal mi je dobri gospod svojo roko.

„Aha, naš poet! Dober dan gospod Radoslav!“ Potem pa je pomagal ženi i hčeri na dan.

„Vi hočete tudi ogledati grobove, dejala je gospa, kako lepo. Lahko nas spremite!“

Prijela se je pazduhe svojega moža i meni nesrečnemu ni ostalo družega, kot se bližati drobni Avreliji. Kakov da sem bil, bodeš vprašal. Sam ne vem. Mraz preletel mi je ude, ko sem se ozrl boječe na svojo spremljevalko, katera je lahko položila malo ročico krog mojega komolca. Dozdevalo se mi je, kakor da bi ji igral smeh krog rudečih ustnic i to gotovo zavoljo moje bledobe. Ali hotel sem ji pokazati, da ne nosim brez speha dolzih, prav filozofičnih vlas! Vše, vše sem mislil na prav učeni ogovor, premetaval sem Cicerona, Platona, Sofokleja, če bi se dobila kje blagonosna drobtina, da bi jo vrgel na plodno zemljo. — Tu pričela je gospodična sama tako priprosto o četličnih gomilah govoriti, ter se srebrno vmes smejala.

Bolj hladna sapa je vela cez grobove, ter ji orudečila ličice i nos. Kako je bila ta stvarica krasna! Ko bi trenil, zibal sem se sredi lahotnega pogovora.

Šli smo mimo trope molilcev. Sredi nje stala je suhotna osoba, ter kričala glasno očenaš za očenašem; zvijala dolgi obraz i zrla na vse strani, kje da bi prišla kaka pobožna duša, katera bi hotela položiti mali dar na oltar molitve. V rokah pa je držala tolsto knjigo i če tudi v sredi očenaša, prestala je ter zapisala vanjo ime, za katero ji je kdo plačal molitev.

„Kako nagnjusno!“ dejala je Avrelija.

„To je človeštvo! odgovoril sem, vse dene pod kladivo, vse prodaja za denar!“

Obiskali smo rodovinsko pokopališče, i ko smo se vračali, šli smo mimo Kopitarjeve zapuščene gomile.

Obstal sem pri nji.

„Podoba moje domovine!“ dejal sem tužno.

„Ali ne gospica, grešil sem, moja domovina ni podobna takemu grobu, kateri ima v svoji sredi gnjilobo! Ne! ne!“ —

Hotela je vedeti, kje da je ta moja domovina.

In žarovitim ognjem pravil sem ji o slovenskih zemljah, o njih pisanih livadah, o njih ubornih kočah i o njih rajavih gorah. Pravil ji z

veseljem o svoji revni rojstni vasi, katera je krog i krog obdana s cvetočimi, puhtečimi gozdi veličastnih kostanjev.

Vnelo se ji je v malem srci zreti vso to krasotijo i z mano je hitela tje za ognjene kupe, kjer je jemal dan od noči slovó, ter jo poljubil še edenkrat, da je boginja kot sramežljiva devica zarudela i da zarudele so tudi gore, ki so videle to burno ljubezen.

„Vi pač ljubite svojo domovino?“ vprašala je.

„Zakaj bi je ne ljubil, rekel sem goreče, malo mi je sicer dala do sedaj i ne vem če mi v prihodnje da toliko prsti, da bi se v nji odpočil za večnost. Ali v njeni sredi obvejal me je v prvo duh človeštva, v njenem trpečem rodu vnela se mi je želja po delu, v njenih grobovih želja po ljubezni, v grobovih, kateri mi krijejo edino srce, ki me je kedaj rado imelo: kipeče materno srce!“

„Kako ste srečni, da jo smete ljubiti! Ali nam slabemu spolu ne dopušča se to, nam odrekava se vse. Kuhinja naj je naša domovina, i šivanka naša filozofija!“

Tu se mi je odkrila temota! Ta mala osebnica, zavita vestno v hermelin, z modrim pajčolanom čez obraz — bila je emancipirana učenka kakove „Sand.“ Vsaj prišla je iz francoskega odgojišča. Ali pri meni, prijatelj, saj veš, kako da mislim o ti reči, pri meni prišla je revica na pesek.

„Prav imate, odgovoril sem zamolklo, prav imate prečastita gospica, devetnajsto stoletje dela krivico ženskemu spolu, če mu ne privoli ljubezni domovinske, prav imate, prav imate! Domovinska ljubezen — brez nje mora se zgruditi svet v nič, v večno temo, iz katere se je vstvaril. Moje prepričanje je, da mora vže materna rahla roka vsaditi to nežno seme v mlado srce, ga oblivati i vzrejati. Ali to se ne zgodi; zatoraj imamo to liko nesrečnih duš, katere begajo po svetu, brez miru okrog, ker nimajo maternega ognjišča, na katero bi položile trudno, bolno glavo!“

„Res je, naše je prvo seme domovinske ljubezni i zakaj tudi ne prvo modroslovja, učenosti i ved?“

„Ne tako urno, prosim ne tako urno! Dosedaj skrbela je materna odreja za prva zrna vere i nravnosti i to trpelo je cela stoletja, odsle pa naj pride k njim tudi ljubezen domovinska i tudi to naj trpi stoletja!“

Kako je žalostno pobesila glavico, potresla kostanjeve lase i vprašala skoraj malo srdito:

„Stoletja i kje je potem napredek?“

Ali tu bili smo pri izhodu. Voz je čakal. Vabili so me, da bi šel ž njimi, danes v kako suhotno družbo. Odrekel sem z izmišljenim izgovorom. Pomagal sem stari gospi v voz i gorenska duša! kakor duh galantnosti zavejal je čez me — sklonil sem se, ter ji poljubil roko. Tudi Avrelijo

prizdignil sem v voz. Kako je bilo lahotno to telesce, kako lahotno! Poslovala sva se z gospodom, potem pa so se odpeljali.

Zrl sem za vozom, da mi ni izginil izpred oči. Odšel sem na polje i se vlegel ondi na mrzla tla. Od dalječ čula se je godba, menda iz kake gostilne. Glava me je bolela. Kaj mi je bilo, prijatelj? Skoraj z grozo sem se spomnil, da mi je na polji večne smrti ljubezen v srci razcvetela, razkipela. Oh to bode bolna ljubezen, bolna ljubezen!

Moral jo bodem izruvat, kot strupeno bellodono iz vrtno gredice: zakaj dobrega sadu ne more imeti! Imej milost i mi kmalu piši.

(Dalje pride.)

Radoslav.

Ptičar Blažič.

Jesensko-zimski obraz.

Spisal J. Ogrinec.

Podlaznikov Blažič ne bi bil za celi svet verjel, da bode kedaj kaka povest se pisala o njem. Kako-li? On, ubožnega bajtarja mlajši sin prvič že po običajnih postavah nima in ne more imeti pravičnega upanja, da bi katerikrat gospodaril podprti koči očetovi, ter tako vsaj nekaj malega veljal med ljudmi; drugič pa te sreče tudi še zato ne sme jemati v poštev, ker so oče že davno svojo žalostno sodbo izrekli o njem. Očitajo mu namreč, da Blažič nij za nič, da namreč mesti držati se grude na polji, katera edina še nekaj pomore kmetovalcu, pa on zija le okrog sebe, „zdaj ptičem pod rep, zdaj kje bi bila kaka dlaka“. Ej, pa to je le res, res! Ali Blažič si pri najbolji volji ne more drugač! Sam ne vé, kakó, da je tak, ali tak je! Kmečka dela — kar ne gredo mu, pa je! Saj vé, naj še tako komari in otepava tisto pusto grudo — njegova nikoli ne bode! Ali neizrekljivo ga veseli vse, kar nosi perje in dlako. Povsod in vselej ima oči in ušesa le za živali okrog sebe. Davno že pozna vso tamošnjo poljsko in polesno golazen in gomazen po zemlji, po drevji in zraku. Vendar, če ptič prileti mimo njega, očuti ga precej in zmirom še radovedno pazi za vsakim: od kod je priletel, kam da leti, kakšen da je, kaj to pomeni? itd. Ako najde živalsko sled na tleh, tuhta po stopinjah, kaj je tu hodilo, kaj tod iskalo, in kje bi zdaj bilo? Nad vse, to se vé, priljubljen mu je bližnji gozd, kjer je največ pernatih in kosmatih prebivalcev. Tamkaj spomladi pleza po drevji, izvé za vsa gnjezda na uro široko, premete vsa pota in kota, iztakne skrivne brloge, laze in plaze. Po letu pripognen hodi ob njivah, nastavlja zanjke in lovi poljsko kuretino, prepelice, jarebe, kosce, časi pa tudi zasači kako nagnjusno krastačo. Po zimi plete mreže, ktere na svilih nastavlja vrabcem, strnadom; nareja podbijalnice za dihurje in kune, stikuje kletke in poleg tudi svoji črni penici žvižgaje novo

pesem vtepava v glavo. Izmed letnih časov vseh pa je najljubša mu pozna jesen. Tačas pri miru obleži gruda na polji in on še največ časa dobiva za svoje edino veselje in nagnenje. Jeseni živali nagiboma sluté postno zimo in najživahneje vohné in se selijo za hrano; zato je v tem časi lov ná-nje najlaglejši. Lov — če tudi mu oče in brat in sosedje do zadnjega posmehljivo oponašajo ga, in če tudi res ne vé, da bi imel kaj dobička od njega — vendar njemu je ljubši, kakor ne vem kaj.

Poznega listopada je dan. Sivi oblaki vseskozi trdo zagrebajo obzorje, a ob vrjaveli zemlji gosta megla stoji in poji razblajeno ozračje. Po drevji svetlika se ivje in nekoliko razjasnjuje pol mrkli dan. Ljudje pravijo, da je dolgočasno, da po snegu ima duh, in zapirajo vrata. Podlaznikovemu Blažiču pa diši le po kljunačih, po kunah in jazbecih, in tiho je vesel. Tam v mrzli lopi sključen sedi, plete žimnate zanjke in radostno premišljuje, kaj bi bilo, ako bi vjel to ali to žival. Otoraj oče pridejo mimo in zagledéč Blažiča vsega zamaknenega v delo, pravijo:

„No, ko bi sreča bila ptiču na repu, ti bi jo že imel!“

Srečo — kak grunt ali mernik denarja — pač mislijo oče. Ali jaz sem že srečen, dosti srečen, misli si Blažič in čedno odgovori:

„Vsak človek ima kaj družega za srečo!“

Oče, kakor bi takrat razumeli njega in privoščiti mu edino veselje, rekó dosti prijazno:

„Pa ravno zdaj-le posedaš doma, ko živali vse mrgoli tam po hosti. Pod studenčevim hribom sem vsekal ta obroča. Na enkrat zletita dva ptiča, rujava, kljuna, kakor brajniki dolga“.

„Kljunača!“ vsklikne Blažič in oči se mu zažaré.

„Na stezicah je nekaj kosmatega, podolgastega, kakor kak pes, pa ne pes, smuknilo mimo mene“, pripoveduje oče na dalje.

„Lesica ali jazbec ali pa kaj družega“, méni hitro Blažič in strmi.

„No zdaj, zdaj pojdi, pa lovi! Morebiti da te res čaka v gozdi“, rekó oče nekaj dobrovoljno in odidó.

„Morebiti“ — meni Blažič neznano vesel in hajdi! zvije žimnate zanjke pa hiti oblěč kocasto sukno in kapo kosmato pa nemudoma rine proti hosti. V četrti uri je v gošči. Oprhel duh zamolklega lesovja, razstrošene in gnjilečega listja po vlažnih tleh njemu kaj dobrodejno zaveje v nos. Mokro vejevje ga tepe in praska po obrazi, a on nebrineč se za to dere proti označenemu mestu. Sém ter tje kaka veverica plaha pred njim smukne kvišku po deblu pa mu ivja potrese za vrat; sicer je vse mirno in tiho, kakor mrtvo. Tako prisopiha tje na torišče. Na ozki stezici, katero je po letu ogladila živina, na enkrat obstoji. Opazil je namreč belkaste oskrumbe in razbrskano jelševo listje. Dobro, dobro pozna to sled. Tisti rujavi kljunač je stikoval tú, nobeden drug ne! Oh, zakaj mu nij bil že

nastavil poprej? Ne mara — morebiti — gotovo, da zdaj bi bil že njegov! Zato pa bo zdaj kar brez pomude! Tukaj je tisto torišče, močvirno in gujilobno, kjer vsako leto najrajše stikuje črvojedna perjad. Saj vé! Pri-pogne in nalomi vejico za količ k zanjki, trst pokne in — dober seženj od njega izkobeta rujav ptič, pa že zamolklim perutanjem odleti skozi vejevje. Blažetu tolče srce, kakor norec v kovačnici. Oh tak — pa — le čaki! Počene ter s trepetajočimi rokami kar najhitreje prepreže vés tamošnji prostor z gostimi zanjkami, katere ogradi s prečečimi mejicami. Če le sede semkaj, mora se vjeti! S to nado zapusti svojo prvo nastavo, pa gre iskat poprejšnega beguna in morebiti prepočit ga nazaj. Ob enem hoče tudi oslediti še kako drugo dobro mesto za lov.

Potoma zagazi na kolesno pot in kmalu opazi na blatnastih tleh žival-ske stopinje. Druga za drugo po vrsti. Aha, pozna jo, to hojo lesično! Tamkej v „Rovih“, na tistem bukovem holmu, ne daleč od tod imajo luknje. Pozno še nij, lahko stopi pogledat. In krene naravnost proti Rovom. Na vkreber po spolzli, listnati brežini mu večkrat spodrkne, da pade na zobe. Kljubu temu naglo, dasi precéj poten prispe na vrh. Dovolj je odškodovan! Vse križem polno brlogov in pred njimi kupi čisto na novo narite prsti. Po tej vse trdo stopinj in nagoljene, rujavkaste dlake. Lej, pred eno celo rese od jazbeca! Oh, ko bi zdaj-le imel tisto železno lesico, nastavil bi jo v ta vlaz, potem zabil druge luknje vse razun ene, na kateri bi zakuril ter z dimom nagnal žival v nastavo. Kožo bi odrl, prodal in — že ve, kaj si kupil za njo. V teh prijetnih mislih se počasi ščene na zem-ljo pa v kobalji na luknji mirno strmi. Nenadoma čuje zalajati psa, po hosti zašumi, in predno še on vé, kaj in kako, priburi lesica pa prav njemu med nogami puhne v rov. Blažič od straha znak zvrnen zleze po konci in zagleda lovskega psa, cvilečega in silečega v luknjo. Joj, ako bi on bil nadejal se tega in dober oklešček držal pripravljen — bog ve, če bi ne bil je zadel? Oh, da on je vselej prepozen! Zdaj je že notri! Pri-stopi, pa psu pomaga razgrebati vlaz, dokler se oba naveličata. Kar zadu-šil bi jo z dimom, misli si Blažič nevoljen. Jê, pa kaj bi mu pomagalo to? Poginila bi pod zemljo — morebiti; on pa bi vendar ne dobil njenega krzna. Zato, le počasi! Gre, pa pred vsemi luknjami pogladka prst, da bo drugikrat videl, kje je hodila vên. Ondi potlej nastavi past in gleda naj, lesica ali lesjak, če mu pusti kožo ali ne!

V takem prepričanji krene po drugi stani hriba navzdol. Spremlja ga pes. Čigav bi bil ta slednik? Spomni se, da tu doli med hojevjem ob tisti mali ravnici stoji neka koča, v katero je, kakor so pravili, pred krat-kim prišel nov gozdar. Poslal ga je semkaj grajščak, kateremu večina teh gozdov, tudi Rova pripadajo v last. Pes je gozdarjev pač, misli si Bla-

žic in nekaj plaho gleda okrog sebe. Boji se, da bi tisti, že kak čuden, hud dedec kosmat, prilomastil od kod pa prašal ga kaj.

Prišedši v dno že hoče stopiti na plan, pa kakor okamenel obstoji stiskaje se za debelo bukovo deblo. Dober lučaj proč na ravnini zagledal je leseno kočico, in čudo, o glej! — mesti njegovega namišljenega gozdarja, pa ljubo, mlado dekle, katere nij še videl nikoli nikjer. V naročje si grabi ob steni nametanih trská. Blažič pogleduje in gleda. Prvikrat v svojem življenji je ženske vesel, da jo vidi. Nje, tako čuti, nij treba se bati.

V tem izza nasprotnega ogla pride prileten mož, bolj majhene postave, v lovskem klobuku in dolgi, sivi suknji, pa dekletu veli:

„Ti, Jerica hiti, hiti pripraviti mi nekaj večerje! Dve raci imam ustreljeni. Ponesem ji v grad še nocoj, ker vem, kako ž njima gospodi vstrezem za jutrašnji praznik.“

Blažič v tem novem prišlecu méni dekletovega očeta pač, in tudi ta se ne zdi mu nepriljuden; vendar začne nazaj umekovati se, ker ne bi rad bil viden. Po drugi strani Rov tedaj spet ide na pot proti domu.

Potoma mu kar ne gre iz glave, kako bi bilo, ako bi on tako-le bil za gozdarja. Tristo pasjih kocin, to bi bilo prijetno, to bi bilo življenje! Ta gozdarska kočica v hosti in o v nji — bila bi mu ljubša ko trikrat očetova bajta, ko sosedov celi grunt! Toda — kaj mu pomaga! Gozdar on pač nikoli ne bode; ali hodil vendar le bode po gozdi, nastavljal in lovil, naj ga pikajo ljudje, kakor hočejo!

V takem premišljevanji se približa svoji prejšnji nastavi in na enkrat zasliši, da je nekaj zaskobetal v grmovji. Kaj je to? Hiti, in kar je pričakoval, je gola, vesela resnica. V zanjki je zadržnen živi, pravi kljunač ki ravno pojemlje. Z nepopisljivo radostjo plane ná-nj in hiti oddrgavat ga, kajti veselejše je živega dobiti v roke in tacega lagljeje prodajati. Kmalu ima odvezanega. Kako je težek! Kar polne pesti ga je! Samo kratke nožice z drobnimi krempelci dà mu molèti med prstima vèn, in debelogleda glavo s predolgim kljunom se mu tako prijazno suče med kazalcem in palcem. Vboga žival, kako jej tolče srce! Pogladi ga po glavi, pritisne ga sebi na lice in pravi mu prijateljski:

„Ti dolgi kljun ti, ti revež! Saj jaz bi te najrajši imel v hiši doma; pa kaj, ko konopelj ne ješ ali žita!“ In milo, celo milo se stori Blažiču v mislih, da tista gospoda pač bo zadavila in pojela to ljubo, to krotko in nedolžno žival: Šest - sedem, morebiti celo osem grošev dobil bo za njega in za tisti denar kupil — no, kaj naj bi kupil? E, past, železno lesico, samo pridati bo še moral precéj. No pa saj letos ima srečo; bo že povrnilo se mu!

In tako se je zgodilo! Kljunača so oblizovaje požvečili bogati

graščinski. Blažiču je ostalo samo eno izprošeno pero iz kreluti, da ga ima za spomin, na klobuci, in osem grošev denarja, katerega precej kovaču na račun plača za past, ki velja drage štiri dvajsetice. (Dalje pride.)

Na maškeradi v Petrogradu. *)

R. Š. Zmagoslav.

Bila je maškerada v enej najimenitnejših gostilnic v Petrogradu.

Med raznovrstnimi gosti so bili seosebno glasni pri enej mizi, pri kojej so samo mladi lahkoživci sedeli. Bliščeče vino jim je razvezalo jezike in vsakej kupici dobre pijače pristavljali so zdravice.

Zopet poprime en pivec kupico in obrnivši se proti svojemu tovarišu reče: „Čul sem, da si se ženil pri mladej vdovici na deželi. Dovolj nam tedaj, da spraznimo kupico vinca na zdravje tvoje neveste!“

„Pusti to“ pravi ogovorjeni nekoliko nezadovoljen „stara reč je že in o teh se pravi, da niso več res. Enemu nij mogoče zaročiti se z vsemi krasoticami, kolikor jih pozna; ona ljubezen je bila le tako rekoč lepa sanja, koja me je varovala dolgega časa. Da vašej radovednosti ustrežem, vam povem tedaj prav ob kratkem to zgodnico. Ko sem bil o počitnicah nekoliko na deželi pri svojem strijcu, sem se bil seznanil z mlado vdovico, lepo svojo sosedo, in sem ob dolgih urah zahajal k njej. Naenkrat je bilo o naju po vsej okolici veliko govornice, ljudje so namreč menili, da se bom ž njo oženil. A moja ura pa še nij prišla, potegnil sem jo bil zopet nazaj v mesto in tako ljudem zavezal jezike.“ „Oho prijateljček“, povzame prejšnji besedo, „jaz sem zvedel po zanesljivem človeku, da je res, kar ljudje govore, prisegel si jej bil, da se hočeš ž njo poročiti.

„Taka zarotovanja se, kakor poetje pravijo, zahitjujejo z Amorjevo pušico v morske valove — lahak vetrček potegne in proč je prisega!“ odgovarja mladenič.

Med tem dvogovorom je prišla črno oblečena ženska maska k govorniku ter ga je potrkljala na ramo, potem pa zopet odšla.

Mladenič prime za kozarec rekoč: „Na zdravje črne maske!“ Družba je pritrdila jegovemu izgledu, kozarci so zadoneli in zlato vince je vnovič pomohilo usušena grla.

Mladenič zopet povzame besedo rekoč: „V tej črnej maski mora biti skrito krasno bitje. Cel večer jo že vidim, sklenil sem tedaj, naj že velja kar hoče, pozvedeti, kdo da je.“

To izreksi vstane, dá svojemu prijatelju bankovec za sto rubljev, proseč ga, naj bi on plačal vso pijačo ter se poslovil pri sopivcih z besedami: „Moram nadaljevati roman s črno masko.“

*) Vadnica.

Nij mu bilo treba dolgo iskati zaželene črne maske, kajti komaj se je obrnil od svojih tovarišev, jo je že ogledal. Stopil je k njej, jej podal roko, koje se mu je brž oklenila, in šla sta skozi razne prostore in sobane.

Zarotovanja in obetovanja ljubezni na maskeradah vzroči vino.

Tudi našega junaka je šampanjec tako navdušil in ojačil, da je jel kmalu spremljevalki prisegati svojo ljubezen in zvestobo; navêdel jej je tudi celo kopo zlatih gradov, sezidanih v negotovej prihodnosti.

A maska se je glasno posmehovala zarotovanjem jegovim očitaje mu: „Slišala sem tvoj govor pri tovarših in vem koliko ti ceniš žensko ljubezen in kako malo veljajo pri tebi taka zarotovanja. Kako se tedaj drzneš pri slabih okoliščinah še ktero, ki ima le količko previdnosti, dobiti v svoje zanjke?“

„Ne porajtaj na govorico mladih lahkoživcev! Kaj se vse ne govori v takih družbah?“

„S teboj je pa druga,“ zavrne ga zopet maska „očitali so ti, da si že enej obljubil ž njo se zaročiti, in potem nijsi spolnil svoje obljube.“

„Ej kakšno obljubo neki sem jej dal?“ pravi nekoliko nezadovoljen — „to je bila šala in nič drugega.“

„Ali se pa smé šaliti z ljubeznijo in čestjo mlade dekline?“ — „Nikar ne trati sè svojo pridigo druzega časa, imava govoriti o važnejih zadevah, tudi kraj nij za pridigê priméren. Ko bi bila una tako modra, kot ti, preljuba maska, in ko bi imela le desetkrat manj razuma in previdnosti od tebe — gotovo bi je ne bil popustil nikoli!“

„Tedaj je bila dama, kojey si dal svojo besedo, brezumna in grda?“ „O bog obvaruj! Tega ne. Bila je le preobčutljiva in zarad tega mi nij nič popadla.“

Ta pogovor sta imela maska in spremljevalec hodè skozi sobane. H koncu poprosi naš kavalir masko za čast v svojej ekvipaži jo domov spremiti.

A dama mu prošnjo odbije in mu le privoli spremiti jo do onod v lastnej ekvipaži. Šla sta potem v prednjo sobo.

Tu se je naš mladenič začudil, da je strežaj, ki je maski držal plašč, tudi ošemljen.

Ko jo je peljal rokoma po stopnjicah, jej izreče svoje začudenje nad tem. A maska méní, da to nij vredno čudenja, kajti ako se že človek zato ošemi, da ga ljudje ne poznajo, mora tudi skrbeti, da ga služabniki in ekvipaža ne izda, ter sklene z željo, da bi rada danes nekterim ljudem ostala nepoznana.

Kočija, pred kojoj je bilo dva para konj vpreženih, stala je na oglu velike gostilne.

„Le hitro vozi proti dômu!“ maska zakličè kočijašu stopivša v voz. In kmalu je drdrala lahna ekvipaža bliskoma skozi ulice petrograjske. V

vozu sta kavalir in dama spremenila prejšnje tikanje v vikanje. Mladenič je ta ugodni čas rabil v to, da jo je dvoril. Ona se je prijazno smehljala jegovim obljubam in mu pritrjevala, in z največjo zvijačo mu je branila kako nespodobnost storiti. Zamán so bile jegove prošnje, da bi se razšemila.

Odgovarjala mu je vedno: „To se bo kmalu zgodilo!“

Pri vsej vnemalnosti zabave se mu je vundar pot zdela nekoliko dolga, zatorej vpraša svojo tovaršico, ali daleč stanuje?

„Na pristavi, zunaj mesta!“

„Ali tudi po zimi?“

„Da, zmérom; ondi nij mestnega vrišča in hrupa in zato zelo prijetno!“

Nada, da bode v tihej samoti pri krasnej in duhovitej dami bival, vzplamtela je tako mečto mladega sanjarja, da je uže komaj pričakoval trenotka, ko bo došel do njenega domovanja.

Naposled se voz ustavi, strežaj odpre vratica, dama izstopi prva, potem nje spremljevalec. Ogledavši se, z velikim začudenjem zapazi mestu kake pristave — smolenski mirodvor. „Ne strašite se“, pravi čudečemu se maska „tukaj se vam hočem razšemiti. Ako vam sem všeč, mi morate priseči zvestobo na gomili, ako ne, vas popustim tukaj samega.“ V mladenču je radovednost zmogla nad strahom.

Vstopita na mirodvor in ona ga pelje k novej, še ne zadelanej rakvi. Tu odzame masko, in o groza, mladenič zagleda — mrtvaško glavo; roka, kojo mu zdaj pomoli, je mrzla kot led. —

Ona, ki se je do zdaj sè spremenjenim glasom pogovarjala ž njim, jame s pravim svojim glasom govoriti, v kojem osupnjeni mladenič spozna glas goljufane vdovice. „Tvoje verolomstvo me je spravilo v ta-le grob“, začne ona z resnobnim glasom „povrnola sem se na zemljo, da ti očitam grdo tvojo prevaro in da te za večno prekolnem! Ženski oropati dobro imé je večje zločinstvo nego umor! Prekanil si me in meni imé ogrdil!“ Nij še končala svojega govora, ko se zgrudi mladenič pred njo na zemljo in v nezavesti obleži.

Ko je zopet spregledal, ležal je doma v postelji.

Močno mu jame tolči sree, ko pri svojej postelji vglada sedeti vdovico, ki se mu je bila na mirodvoru prikazala kot mrtvec. Hotel je spregovoriti; a ona mu položi prst na ustnici v znamenje, da mu ni pripuščeno govoriti. Zdravnik še očituje, da se je bolezen obrnola na bolje in se ponudi za poroka, da hoče ozdraviti bolnika, koji je že devet dni ležal v hudi vročini. Ogoljufana vdovica ga ves ta čas ni trenotek nij bila pustila samega. Slednjič je bolnik zopet popolnoma ozdravel; spravila se staz vdovico in prvi ozdravljenčev hod je bil — v cerkev k poroki.

Po tej se je mladi mož umaknil na selo sè svójo lepo, mlado ženko na njeno pristavo, kajti zaželel je že mirno kmetsko življenje zameniti z mestnim hrupom in vriščem. —

Mlada vdova je vedela, da je nje čestitelj vražast in zelo ljubi sestanke. Romani gospé Radkleiv-e, v kojih so večidel mrtveci junaki, so jo speljali, da je sklenila po tej romantičnej poti maščevati se nezvestemu. Napotila se je v Petrograd, ondi pozvedela njegova zahajališča in v izvršitev svojega sklepa obiskala ono maškerado. Nameravala je samo mladenča ostrašiti in ga nekoliko podučiti pri gomili, a nij proračunila nasledkov, koji so jegovo življenje vnevarnost pahnili. Ozdravljenecu je priznala svoj pregrešek in ga prosila odpuščenja, ko je je tudi dobila, kajti mladenič je med boleznijo jeno ljubezen in žrtvovanje za njega skusil, žal mu je bilo, da se je bil v njej zmotil, zatorej je sklenil zmoto popraviti in — reč je imela dober konec.

Gibbon in Voltaire.

Anekdota

iz življenja teh posebnežev.

D. T.

Eduard Gibbon, slavni angležki zgodovinar, bil je rojen 8. maja 1737. Slabo dete je pestovala jegova teta Katarina Porten; deset let star pride v javno šolo v Kingston. Smrt jegove matere pokliče ga zopet na dom, in v 11. svojem leti je že v originalu bral Homera in Virgilija. Leta 1752. pride na slavno vseučilišče oksfordsko. Tukaj mu v roke pridejo Bossuetovi spisi, in knjige drugih katoliških bogoslovcev, in po vsestranskih študijah se odloči v krilo katoliške cerkve stopiti. Jegovemu očetu to ni bilo po volji, prepove mu dalje obiskovati kolegije v Oksfordu, in ga pošlje na Švicarsko, da bi ga duh kalvinizma zopet nazaj peljal k protestantizmu. Tukaj je z vso marljivostjo preučil zgodovino in stare klasike. Leta 1764 pride v Rim, tukaj si je nasnoval svoje delo o propadu mogočnega Rima, in izvrstna knjiga: božje poslanstvo Mozesovo. Najiminitnejše jegovo delo je zgodovina sveta, ki se začne od Trajana do leta 1453. Nije prosta vseh predsodkov. Umril je 16. janvara 1794. Učenjaki ga imenujejo: doctus et elegantissimus Britannus.

Voltaire je večemu delu naših bralcev znan, manje morda sledeča anekdota.

Ko je Gibbon v Lausanni na Švicarskem prebival, je pogosto dopisoval Voltairu. Voltaire, znana cynična duša, razžali Gibbona zelo v nekem pismu. Gibbon se maščuje in napravi bridko satiro na Voltaira. Voltaire na to zrisa karrikaturo, ki Gibbona kot pritlikovca predstavlja z

velikim trebuhom, črez kolena visečim, z ogromno glavo, butastim nosom, in z malimi okroglimi očmi. To karrikaturo pošlje v Lausanno, kjer se je javno razdeljevala. Dopisovanja med Gibbonom in Voltairom so sedaj nehala. Kmalu potem pride Gibbon v Genevo (Genf) in sreča g. Tronchina, velikega prijatelja Voltairovega. Temu reče: „Gospod Voltaire se šali zaradi moje nelepe podobe, jaz bi ga rad v Ferneyi obiskal, slišim, da tudi on ni Adonis.“

Tronchin vse Voltairu pové, kar mu je Gibbon povedal.

Dva dni potem pride Gibbon v grad Ferney in prosi, naj ga Voltairu predstavijo. Vendar Voltaire, ki je že zvedel, zakaj ga Gibbon obišče, naprosi svojo netjakinjo, Madamo Denis, naj ga prav pošteno in odlično sprejme, a on se skriva v notranje svoje sobe.

Madame Denis stori, kar je Voltaire ukazal. Gibbon je bil odlično sprejet, a on ni bil mož, ki bi koj orožje položil. Vedel je, da se Voltair neče pokazati, zato se prav vdomači v salonu. Svoje ljudi in svoj voz pošlje v Genevo nazaj. Približa se noč in morala se mu je postelja ponuditi. Ko Madame Denis še tudi drugi dan opazi, da še gost na odlazanje ne misli, mu da razumeti, da že nadležnost dela gospodarju Voltairu.

„Vse edno,“ reče Gibbon prav hladno, „jaz sem prišel, da ga vidim in ne odidem preje, dokler si ga nisem prav ogledal.“

Ostal je še tri dni, jel in pil dobro. Voltairu je to bilo preveč in četrti dan piše Gibbonu:

„Moj gospodine! Vi ste Don Quixote na robe. Don Quixote imel je oštarije za grade, Vi pa moj grad imate za oštarijo.“

Gibbon mu odgovori:

„Mislil sem veleumnika, ki po vsem svetu slovi, tukaj videti, poslušati, in se ž njim pogovarjati, se od njega dati podučiti, a prevaril sem se — Vas objedam, opivam, pa se ne nagledam.“

Gibbon zapusti grad, vendar družino povprašuje po navadah gospodarjevih.

Osem dni po prvem pohodu Gibbon zopet pride v grad Ferney, a svoj voz pusti zunaj vesi. Poda se na ravnost v hlev, in reče kočijašu, da bi rad videl ono malo kobilico Voltairovo, katero on nad vsemi družimi čisla.

Zmenivši se nekoliko s kočijažem mu v roko zlat vtisne in mu obljubi, da še mu bode enkrat toliko dal, ako kobilo v bližnje gaberje spusti in napravi velik krič.

Vedel je naimre, da je to kraj, v katerem se Voltaire vsako jutro rad sprehaja.

Kočijaž kobilico tje pelje in jo spusti po gaberji skakati.

Voltaire je videl s svojega okna v les, sliši krič, odpre okno in vpraša, kaj se je zgodilo. Gibbon se je že poprej za ednim grmom skril.

„Monseigneur!“ reče kočijaž, „ko sem Vašo kobilico snažil, se je odtrgala in mi v hosto ušla.“

„Pazi, da se ne poškodui,“ kriči mu Voltair iz okna, „koj pridem sam tje dole.“

Ko Voltaire v sprehajališče pride, zleze Gibbon izza grmovja in začne Voltaira od glave do nog prav rôgalno ogledavati, ter se grohotaje oddalji in glasno z rokami plesne rekši:

„Adieu Voltaire, sedaj sem te videl in moram ti reči, da nisi nič lepši, nego jaz.“

Voltaireovo lice se je krčevito zgúbilo, ko je spoznal, kako ga Angličan za bedaka ima.

„Res neumna žival sem,“ sam seboj Voltaire gondra, ko zopet v svojo hišo stopi, „in ta Anglež ima prav, da se meni porôguje.“

Ročno zopet vrata odpre, svojega tajnika pokliče in mu glasno nasproti kriči: „Bagnères! beži za tem človekom in mu reči, da naj dvanajst soldov plača zato, da je živinče pogledal.“

Tajnik beži za Gibbonom.

„Moj gospodine! Moj Monseigneur Vam daje vedeti, da morate 12 soldov plačati, ker ste živinče videli.“

„Prav res,“ reče Gibbon, „tu je 24 soldov. Reci svojemu gospodu, da sem za dvakrat plačal, zjutra zopet pridem živinčeta ogledavat.“

Ko Bagnères z odgovorom nazaj pride, kima Voltaire smeja se na glas: „Naj me bès vzame, to človeče je bolj zvito, nego jaz. Bagnères! teei za njim in ga povabi za jutre na kosilo, ker jaz se bojim tega prebrisanega možiceljna.“

Drugi dan Voltaire pošlje svojo najlepšo kočijo v Genevo po Gibbona. Angličan povabilo prijazno sprime, ko da bi se ne bi bilo nič pripetilo. Ko sta zopet skupaj prišla, ni eden ni drugi ničesar o vsem tem besedice črhnil, in odsihmal sta postala najboljša prijatelja.

Drobnosti.

Šole v Hindostanu.

Janko Leban.

Koj, ko dopolni Hindostanec svoje peto leto, pošljejo ga roditelji v šolo. Nekatere premožnejše družine pa priskrblijujo otrokom domačega učitelja, kateri jih ne uči samo brati in pisati, ampak tudi, kakó se imajo zadrževati proti starišem, učiteljem i drugim ljudem. Vse pohvale vredna je pri Hindostancih tudi ta navada, da ucepljajo uže otrokom veliko spoštovanje do starišev v sree. Takó mora n. p. vsak otrok imenovati svojega očeta gospoda, mater pa gospó. Tudi se mora roditeljem globoko

vklanjati, praha, ki jim leži pred nogami pobirati in si ga potem samemu sebi potrošati na glavo. — Hindostanske šole se nahajajo navadno po vrtilih ali takó imenovanih „svetih logih“. Začenjajo se zjutrej zarana i trpé do poznega večera; le nektere ure odloči hindostanski učitelj otrokom, da kaj pojedó ali malo poigrajo. Učenci ne sede v šoli na klopéh, ampak na tleh, na tigrovih kožah; pišejo pa na palmova peresa z železnimi klinčki. — Pri vходу vsake hindostanske šole stojite štatvi boginj znanosti i zgovornosti. Mimogredoči učenci ju morajo sè spoštovanjem gledati rekajoči: „Slava i spoštovanje vam, dragi učitelji!“ —

Plačilo šahovemu iznajdniku.

Janko Leban.

Indec Sesa je neki iznašel šah, pa ga je prinesel indovskemu kralju, kateri je bil te iznajdbe takó vesel, da je obljubil Sesi tako plačilo, kakoršnega le more zahtevati. Sesa poprosi kralja, da bi mu dal za prvi šahni odel (šah ima 64 oddelov) eno zrno pšenično, za drugega dve zrni, za trečega 4, in tako za vsaki odel še enkrat toliko zrn. Kralj, nevoljen, da Sesa tako malo zahteva i drugega sprejeti neče, zaukaže, da se mu zahtevano da. Toda ko je prišlo do računa, trebalo je tako silno velikega števila zrnice, da je moral kralj očitno pripoznati, da mu nij mogoče iznajdnikovej tirjatvi zadovoljiti. Nek arabski pisatelj je izračunil, da bi se dalo sé zrnjem, kolikor ga je Sesa zahteval, napolniti 32.768 kozolcev; i zopet neki angleški matematik je trdil, da bi se s tolikim zrnjem lahko napravila piramida 9 angleških milj dolga, 9 milj široka in 9 milj visoka. — Se ve da bila bi to gora, kakoršne na svetu ne nahajamo.

Književni ogled.

J. Pajk.

Kranjski deželski zbor je jako hvalevredni sklep storil odločivši za izdajo slov. šolskih knjig 10,000 gl. založne svote. — „Slovenski učitelj“ v Mariboru je z novim letom prenehal izhajati. — Lani naznanjeno delo Ivana Kostrenčiča: „Urkundliche Beiträge zur protestantischen Literatur der Südslaven in den Jahren 1559—65“ je podporoj bečke akademije znanostij uže izdano. — Prof. Miklosich je izdelal novo delo: „Ueber slavische Ortsnamen;“ izdaje ces. akademija znanostij v Beču. — (O teh delih prinesemo o svojem času več poročila.) — Velik hrup dela med nemškimi literarhistoriki Benedixovo po smrti izdano delo: „Shakespeareomanie“ (zaljubljenost v Sh.), v kojem se genialni angl. pesnik v večo povzdigo nemških klasikov ponižuje. Emil Kuh, Fr. Dingelstedt in drugi nemški pisatelji se temu delu krepko upirajo. — Francoskih lit. del je l. 1873 bilo nad 11,000 izdanih.

 Denašnja „Zora“ ima l. šte. „Vestnika“ za prilogo.

Izdajatelj i odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba „Narodne tiskarne“ v Mariboru.